

AGENDAPUNT NO.

Voorstel tot vaststellen
gemeenschappelijke regeling
Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

AAN DE RAAD

Samenvatting

Voorgesteld wordt, als volgt te besluiten:

1. instemmen met de gemeenschappelijke regeling Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers;
2. burgemeester G. Berghoef aan te wijzen als lid en wethouder Rijks als plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur van het Erfgoedcentrum;
3. Instemmen met de intentie tot het instellen van een bestuurscommissie binnen voornoemde Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers teneinde de inbreng en de behartiging van de belangen van de Staring Instituut binnen dit Erfgoedcentrum optimaal mogelijk te maken.

Inleiding

Het beheer van de (historische) archieven van de 8 gemeenten die deelnemen aan de Samenwerkingsregeling Regio Achterhoek wordt verzorgd door het Streekarchivariaat Achterhoek, onderdeel van deze Samenwerkingsregeling.

De huidige Stichting Staring Instituut, een private instelling die o.m. wordt gesubsidieerd door 15 gemeenten in de Achterhoek en De Liemers, houdt zich bezig met streekerfgoed, waaronder streekgeschiedenis en streektaal in de meest brede zin van het woord.

De laatste jaren legt de overheid veel nadruk op het publieksbereik van het cultureel erfgoed. Het beheren, verzamelen, ordenen en ontsluiten van historische informatie (gebaseerd op een wettelijke taak) moet meer publieksgericht worden. Heden en verleden moeten met elkaar in verband worden gebracht. Door een groter en breder publiek aan te spreken, wordt de relevantie van het historisch materiaal en daarmee de rol van de erfgoedinstellingen benadrukt.

Vanuit deze invalshoek onderzochten het Streekarchivariaat Achterhoek en het Staring Instituut met steun van de provincie Gelderland in hoeverre er voor deze twee organisaties een gezamenlijke toekomst is weggelegd. Daarbij moet tevens worden bedacht, dat er vanuit huisvestingsoogpunt een volstrekte noodzaak is, om beide instellingen elders onder te brengen. Zowel het Streekarchief als het Staring Instituut is gehuisvest op een wijze die enerzijds niet meer van deze tijd is en anderzijds technisch gezien niet langer verantwoord is.

De uitkomst van genoemd onderzoek leerde dat een vergaande samenwerking tussen beide organisaties binnen één regionaal erfgoedcentrum voor Achterhoek en Liemers een grote meerwaarde heeft op meerdere fronten. Wij hebben het dan over één instituut, onder één dak, waarin de taken en activiteiten van Streekarchivariaat Achterhoek en het Staring Instituut worden samengebracht. Zowel de betrokken gemeenten als de instellingen, de medewerkers en niet in de laatste plaats het publiek zijn gebaat bij een realisering van bedoelde samenwerking.

De betrokken overheden zijn:

- De gemeenten Aalten, Berkelland, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Oost Gelre, Montferland, Winterswijk, Bronckhorst (taken en activiteiten Streekarchivariaat en de taken van het huidige Stichting Staring Instituut);
- De gemeenten Doesburg, Rijnwaarden, Lochem, Zutphen, Westervoort, Zevenaar, Duiven en de provincie Gelderland (de taken van de huidige Stichting Staring Instituut);

Beschrijving beleidsterrein inclusief toepasselijke regelgeving

Het Erfgoedcentrum voert wettelijke taken uit op grond van de Archiefwet 1995.

Inhoudelijke toelichting op het voorstel

De voordelen van de samenwerking liggen op verschillende niveaus:

- Allereerst bieden zowel de gebundelde archieven en documentaire collecties als de gebundelde krachten van het personeel meer voor het publiek. De nu nog 'versnipperde' informatie die heel duidelijk één inhoudelijk geheel vormt, komt dan fysiek op één plaats bij elkaar. Het publiek kan voor haar informatie vervolgens op één adres terecht. De verspreiding van de cultuurhistorische informatie en kennis betreffende de streek over twee instellingen wordt immers beëindigd doordat er feitelijk nog maar één instelling op dit terrein aanwezig is.
- In de tweede plaats maakt de samenwerking een eind aan de overlap van de werkzaamheden van beide instellingen. Hierdoor kunnen de bestaande taken ook efficiënter worden uitgevoerd. Krachten, kennis en infrastructuur worden immers gebundeld. De ontsluiting en het beheer van de collecties en archieven kunnen beter op elkaar worden afgestemd. Gezamenlijk kunnen publieksgerichte activiteiten beter en efficiënter worden opgepakt. Het vergroten van het publieksbereik wordt hierdoor beter realiseerbaar. Door samenvoeging van tot nu toe separaat beschikbaar gestelde gelden wordt de kwaliteit van het erfgoed verhoogd. In de derde plaats moet de intensieve samenwerking door nieuwe huisvesting leiden tot een onderbrenging van archieven en collecties in een bewaarplaats die voldoet aan de wettelijke eisen. Zowel het streekarchivariaat als het Staring Instituut kampen, zoals opgemerkt, met uiterst gebrekkige huisvesting. In een nieuwe aansprekende huisvesting is het bereiken van een breder publiek beter te realiseren dan nu. Ook voor specifieke doelgroepen als scholen en educatieve instellingen neemt een nieuwe huisvesting forse hobbels weg die tot op heden een intensief gebruik van de erfgoedinstellingen verhinderden.

Op deze manier ontstaat er dan één centrum dat kan uitgroeien tot een belangrijke speler op het gebied van cultureel erfgoed in de regio, een organisatie die de regionale archieven en collecties verzamelt en beheert, professionals en amateurs in staat stelt kennis te vergaren en onderzoek te doen en actief 'het verhaal van de regio' uitdraagt door o.a. onderzoek, presentatie en educatie. Kortom, samenwerking van de instellingen geeft in alle opzichten een meerwaarde. Door samenwerking is meer efficiency te bereiken. Hierdoor kan een nieuwe organisatie ontstaan die (a) regionale archieven en collecties verzamelt, beheert en beschikbaar stelt (archieftaak), (b) onderzoek doet en professionals en amateurs in staat stelt kennis te vergaren en onderzoek te doen (documentatie en onderzoek) en (c) actief 'het verhaal van de regio' door o.a. publicaties, exposities en educatieve activiteiten uitdraagt (presentatie en educatie). Het wordt daarmee een centrum met een breed netwerk in de regio.

Taken Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers.

Het Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers (EAL) rijgt verschillende taken die onderverdeeld kunnen worden in twee hoofdgroepen: enerzijds gaat het om archieftaken, anderzijds om de overige erfgoedtaken die in elkaars verlengde liggen en elkaar aanvullen

De **archieftaken tot dusverre uitgevoerd door het Streekarchivariaat Achterhoek** vloeien voort uit de Archiefwet – 1995 en vormen een verplichte activiteit voor de deelnemende gemeenten.

- Beheer archieven
- Inspectie van archieven
- Beschikbaar stellen van archieven .
- Acquisitie van archieven

Het EAL is meer dan alleen een archiefinstelling. Naast de wettelijke behoren ook andere taken worden uitgevoerd om als centrum voor cultureel erfgoed te kunnen functioneren.

Als eerste wordt genoemd de documentatie- en onderzoekstaak.

- *Verwerving en beheer bibliotheek en documentatie*: een voorwaarde om deze taak waar te kunnen maken, is de beschikbaarheid van een bibliotheek met boeken, tijdschriften e.d. betrekking hebbend op de streek.
- *Verwerving en beheer historisch-topografische atlas*: hierbij moet gedacht worden aan foto's, prenten, dia's, ansichtkaarten, clichés en negatieven, anders dan voortgekomen uit de specifieke archieftaken.
- *Onderzoek*: een belangrijke taak van het erfgoedcentrum is het verrichten van onderzoek,

het stimuleren van onderzoek door derden en het begeleiden van onderzoeksactiviteiten van amateurs op diverse terreinen. Het uiteindelijke streven is het (doen) publiceren en vermarkten van de resultaten ervan waardoor het onderzoek voor iedere geïnteresseerde toegankelijk wordt. De eigen onderzoeksactiviteiten spitsen zich toe op streektaal en streekgeschiedenis.

Een tweede belangrijke hoofdtaak is de publieksfunctie. Deze kan slechts gerealiseerd worden als het erfgoedcentrum beschikt over een *studiezaal* waarin alle documentatie al dan niet onder toezicht geraadpleegd kan worden. Daartoe verdient het de voorkeur dat een deel van de bestanden digitaal ontsloten zijn. De bestanden dienen ook zoveel mogelijk (globaal) via Internet toegankelijk te zijn. De publieksfunctie komt tot uitdrukking in educatie, samenwerking en externe samenwerking en externe uitgeverij.

Educatie: de educatieve functie kan als volgt worden gerealiseerd:

- overleggen met scholen en gezamenlijk met hen lespakketten samenstellen, het houden van rondleidingen, opzetten van tentoonstellingen en het geven van cursussen.
- stimuleren van de belangstelling in de Achterhoek en Liemers voor de eigen streekgeschiedenis en streektaal, met name onder de schooljeugd.
- verzorgen van lezingen en het bijhouden van een sprekerslijst op terrein van de geschiedenis en cultuur van de streek.
- organiseren van kleine tentoonstellingen in eigen gebouw en het verlenen van medewerking aan tentoonstellingen elders.
- het geven van cursussen. Hierbij valt te denken aan: (archieff)onderzoek, oud schrift, genealogie, archiefbeheer voor particuliere archiefvormers enzovoort.
- *Samenwerking*: hoewel het erfgoedcentrum geen regionale koepelorganisatie is, tracht het wel de samenwerking tussen verwante organisaties op lokaal en intergemeentelijk niveau te bevorderen en afstemming van elkaars activiteiten na te streven. Hierbij kan gedacht worden aan de behoefte aan ondersteuning door een regionaal historicus, excursiebeleid, publicatiereeksen enz. Ook fungeert het erfgoedcentrum door zijn contacten als 'intermediair' tussen o.a. deze organisaties en tal van andere instanties en worden ook contacten onderhouden met organisaties in aanpalende gebieden.
- *Uitgeverij*: op het gebied van de streekgeschiedenis en streektaal beschikt het erfgoedcentrum over mogelijkheden om de resultaten van relevant eigen onderzoek en dat van derden extern te laten uitgeven, waarbij er zorg voor gedragen wordt, dat de uitgaven inhoudelijk van voldoende kwaliteit zijn.

Consequenties voor Aalten:

Het beheer van de overgedragen archieven wordt – conform de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek verzorgd door het Streekarchivariaat. Op dit moment gebeurt dit op locatie, hetgeen betekent dat één dag per week het archief toegankelijk is voor publiek.

Voor de Aaltense situatie betekent dit dat na de verhuizing;

- a. De publieksfunctie zal uit het pand aan de Markt verdwijnen.
- b. Er voldoende bewaarcapaciteit is voor de (toekomstige) archieven. Dit betekent eveneens dat de dislocatie, die thans nog in het voormalige gemeentehuis in Dinxperlo wordt gehuurd, kan worden opgeheven. De huurkosten bedragen ca. € 5.000,- per jaar.

Opzet Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers.

Plaats van vestiging van dit Erfgoedcentrum zal Doetinchem zijn, en wel gebouw 't Brewinc, IJsselkade 11. Bedoeling is, dit Erfgoedcentrum uridisch vorm te geven via een gemeenschappelijke regeling (GR). Deze rechtsvorm wordt voorgeschreven door artikel 160 lid 2 Gemeentewet. Deze wettelijke bepaling laat geen keuze voor een andere vorm van samenwerking dan een gemeenschappelijke regeling. Het betreft namelijk in hoofdzaak de gemeenschappelijke uitvoering van een wettelijk verplichte taak.

De Wet gemeenschappelijke regelingen schrijft voor, dat een GR moet zijn voorzien van een algemeen en een dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur (AB) moet worden samengesteld uit de raden en/of de colleges van de deelnemende gemeenten. Uit het AB wordt vervolgens een dagelijks bestuur (DB) gevormd. Hiertoe moet het AB in zijn eerste vergadering een besluit nemen. Het DB

bestaat uit 3 door het AB te benoemen leden, waarvan er 2 uit het AB komen en 1 op voordracht van het Staring Instituut. Inbreng van de belangen van de Staring Stichting kan niet rechtstreeks in het AB. Daartoe biedt de Wet gemeenschappelijke regelingen geen ruimte. Wat wel tot de mogelijkheden behoort, is bovengenoemde benoeming van 1 DB-lid en de instelling door het AB van een bestuurscommissie. Het is nadrukkelijk de opzet van partijen om hiertoe over te gaan. De bestuurscommissie zal taken toebedeeld krijgen vanuit AB en DB van het Erfgoedcentrum, en paritair worden samengesteld. De samenstelling is als volgt gedacht: in totaal 7 leden, waartoe het DB in zijn geheel behoort aangevuld met 2 leden van het AB en 2 leden die worden voorgedragen door de Staring Stichting. Met deze opzet zal naar de overtuiging van de deelnemende partijen een verantwoorde en evenwichtige inbreng van de bij het Erfgoedcentrum betrokken belangen zijn gegarandeerd. Bij het overhevelen van taken en bevoegdheden, en de daarbij behorende verantwoordelijkheden vanuit het AB en het DB naar de op te richten bestuurscommissie zal transparantie en een glasheldere verdeling voor ogen staan. Tevens zal speciale aandacht worden gegeven aan een evenwichtige verdeling van bevoegdheden op een wijze die alle bij het Erfgoedcentrum betrokken belangen optimaal behartigt. Voor alles zal daarbij tevens worden gewaakt voor onduidelijkheid in het aansturen van de directeur van het Erfgoedcentrum.

Intentie uitbreiding deelnemers gemeenschappelijke regeling Erfgoedcentrum – positie gemeenten Zutphen, Brummen en Lochem.

In de gemeente Zutphen is het Regionaal Archief Zutphen gevestigd. Hier worden de archieven beheerd van de gemeenten Zutphen en (via een dienstverleningsovereenkomst) ook die van de gemeenten Brummen en Lochem.

Zutphen en Lochem hebben een subsidierelatie met het Staring Instituut en zullen deze subsidierelatie continueren met het Erfgoedcentrum ten aanzien van de 'Staringtaken'.

De gemeente Zutphen heeft aangegeven dat het de intentie heeft om op termijn ook deel te nemen aan de Wgr Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers en dus niet alleen de 'staringtaken' maar ook de wettelijke archieftaken daarin onder te brengen. Dit zou in principe ook gelden voor de gemeente Lochem. Enige (harde) voorwaarde is dat de locatie in Zutphen (depot en studiezaal) in stand wordt gehouden en dat daarbij de eigendom van de archieven/collecties bij de betreffende gemeente blijft. De uitvoering van de archiefbeheertaken zal dan worden ondergebracht bij het Erfgoedcentrum.

Alternatieve beleidskeuzes

N.v.t.

De archiefbewaarplaats, thans in gebruik bij de gemeente Aalten, is in 2001/2002 afgekeurd voor de permanente bewaring van archiefbescheiden. De Provinciaal Archiefinspecteur heeft i.v.m. diverse bouwvoornemens ontheffing verleend tot 2009. Verder uitstel zal niet worden gegeven.

Financiële consequenties

De totstandkoming van het EAL geschiedt budgetneutraal. Dat wil zeggen dat de samenvoeging van het Achterhoeks Archief en het Staring Instituut geen verhoging van de bijdragen van de betrokken gemeenten tot gevolg heeft. De bijdragen van de 8 gemeenten van de Regio Achterhoek met betrekking tot archiefbeheertaken en de zogenaamde 'Staringtaken' blijven gelijk.

Ook de bijdragen van de gemeenten die een subsidierelatie hebben met het huidige Staring Instituut staan voor 2011 al vast. De begrotingen van het Achterhoeks Archief en het Staring Instituut zijn samengevoegd waarbij de afzonderlijke geldstromen wel inzichtelijk blijven. Het nieuwe formatieplan van het EAL moet nog definitief worden vastgesteld maar past in ieder geval binnen de huidige begroting.

Het EAL zal voor 2012 een taakstelling meenemen om 10% te bezuinigen op haar huidige begroting (begroting 2011).

De verwachting is dat deze bezuiniging gerealiseerd kan worden zonder te veel afbreuk te doen aan de wettelijke kerntaken en de wezenlijke streekeigen taken. De te realiseren bezuiniging zal grotendeels tot stand moeten komen door de efficiëncyslag die wordt gemaakt door beide instellingen samen te voegen.

Het bestuur van het EAL moet ervoor zorgdragen dat taken op het gebied van archiefbeheer en taken

met betrekking tot het streekeigene en de bijbehorende geldstromen gescheiden blijven. Dit moet waarborgen dat een eventuele bezuiniging op de ene taak, geen gevolgen kan hebben voor de andere taak.

Zie hieronder voor het overzicht EAL Begroting 2011 en conceptbegroting 2012.

Begroting Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

Huidige vastgestelde begrotingen 2011

	<i>lasten</i>	<i>baten</i>	<i>inzet reserves</i>	<i>bijdrage gemeenten</i>	<i>Te verdelen over</i>
Streekarchief	1.070.00 0	23.000	0	1.047.000	8 gemeenten
Staringinstituut	351.000	162.00 0	25.000	<u>164.000</u>	15 gemeenten en de provincie Gelderland
				<u>1.211.000</u>	

De inzet reserve staringinstituut betreft de onttrekking van het incidentele negatieve exploitatieresultaat.

Conceptbegroting 2011 Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

	<i>lasten</i>	<i>baten</i>	<i>inzet reserves</i>	<i>bijdrage gemeenten</i>	<i>Te verdelen over</i>
Archieftaken	1.070.00 0	23.000	0	1.047.000	8 gemeenten
Staringtaken	351.000	162.00 0	25.000	<u>164.000</u>	15 gemeenten
				<u>1.211.000</u>	

Taakstelling

Te realiseren taakstelling vanaf 2012 zijnde 10%	121.000
Bijdrage gemeenten 2012 na taakstelling	1.090.000

Conceptbegroting 2012 Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers

	<i>lasten</i>	<i>baten</i>	<i>inzet reserves</i>	<i>bijdrage gemeenten</i>	<i>Te verdelen over</i>
Archieftaken	961.000	18.000	0	943.000	8 gemeenten
Staringtaken	310.000	162.00 0	0	<u>148.000</u>	15 gemeenten
				<u>1.091.000</u>	

Participatie en Communicatie

n.v.t.

Vervolgstappen inclusief tijdspad

Juli 2011

Bijlagen

Concept gemeenschappelijke regeling en - besluit

Aalten, 24 mei 2011

Burgemeester en wethouders van de gemeente Aalten,
De secretaris, De burgemeester,

J. Nobel

G. Berghoef

De raad van de gemeente Aalten

overwegende:

dat met ingang van 1 juli 2011 de taken van het Achterhoeks archief geen onderdeel meer zullen uitmaken van de Gemeenschappelijke Regeling van de Regio Achterhoek;

dat de taken van het Achterhoeks archief samen met de taken van de Stichting Staringinstituut , opgericht d.d. 16 maart 2011 en gevestigd te Doetinchem met ingang van voornoemde datum worden ondergebracht in de nieuwe gemeenschappelijke regeling "Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers 2011";

dat de uitdrukkelijke intentie bestaat om, naast de in artikel 12 Wet gemeenschappelijke regelingen genoemde bestuursorganen, een commissie als bedoeld in artikel 25 van deze wet binnen voornoemd Erfgoedcentrum te laten fungeren zulks met het oog op de behartiging van alle bij het Erfgoedcentrum betrokken belangen anders dan die voortvloeien uit de Archiefwet 1995, doch dat een dergelijk besluit is voorbehouden aan het algemeen bestuur van het Erfgoedcentrum;

dat daarnaast, op grond van het bepaalde in artikel 24 Wet gemeenschappelijke regelingen, het uitdrukkelijk de bedoeling is, een samenwerkingsrelatie aan te gaan met de Staring Stichting opgericht bij notariële akte d.d. 16 maart 2011 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Doetinchem d.d. 17 maart 2011 onder nummer 52294293, doch dat een dergelijk besluit is voorbehouden aan het algemeen bestuur van het Erfgoedcentrum;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van Aalten d.d. 24 mei 2011;

B E S L U I T :

1. de Gemeenschappelijke regeling "Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers 2011" vast te stellen;
2. burgemeester G. Berghoef aan te wijzen als lid en wethouder Rijks als plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur van het Erfgoedcentrum;
3. instemmen met de intentie tot het instellen van een bestuurscommissie binnen voornoemde Gemeenschappelijke Regeling Erfgoedcentrum Achterhoek en Liemers teneinde de inbreng en de behartiging van de belangen van de Staring Instituut binnen dit Erfgoedcentrum optimaal mogelijk te maken.

AALTEN, 5 juli 2011
De Raad voornoemd,

M.A.J.B. Fiering,
Griffier.

G. Berghoef,
Voorzitter.

Aalten, 24 mei 2011
burgemeester en wethouders voornoemd,

J . Nobel,
Secretaris.

G Berghoef,
Burgemeester.

Aalten, 24 mei 2011
De burgemeester voornoemd,

G. Berghoef.